

३॥ ४॥ ५॥ ६॥ ७॥ ८॥ ९॥ १०॥ ११॥ १२॥ १३॥ १४॥ १५॥ १६॥ १७॥ सर्वेइति नहिकल्पोवेदः तथातद्बोधितायज्ञाश्चपुरुषं हिंसायां प्रवर्तयन्ति किंतु परिसंख्याविधयानि व
जातो नः संशयो धर्मे मांसस्य परिवर्जने ॥ दोषो भक्षयतः कः स्यात्कश्चा भक्षयतो गुणः ॥ ३॥ हत्वा भक्षयतो वापि परेणोपहतस्य वा ॥ हन्याद्वायः परस्यार्थं क्रीत्वा
वा भक्षयेन्नरः ॥ ४॥ एतदिच्छामितत्वेन कथ्यमानं त्वयानघ ॥ निश्चयेन चिकीर्षामि धर्ममेतं सनातनं ॥ ५॥ कथमायुरवाप्नोति कथं भवति सत्ववान् ॥ कथम
व्यंगतामेतिलक्षण्यो जायते कथं ॥ ६॥ भीष्म उवाच मांसस्या भक्षणाद्राजन्यो धर्मः कुरुनंदन ॥ तन्मेशृणु यथा तत्त्वं यथास्य विधिरुत्तमः ॥ ७॥ रूपम
व्यंगतामायुर्बुद्धिसत्त्वं बलं स्मृतिं ॥ प्राप्नुकामैर्नरैर्हिंसावर्जिता वै महात्मभिः ॥ ८॥ ऋषीणामत्र संवादो बहुशः कुरुनंदन ॥ बभूव तेषां तु मत्तं यत्तच्छृणु युधिष्ठिर ॥
॥ ९॥ यो यजेताश्वमेधेन मांसमांसियत व्रतः ॥ वर्जयेन्मधुमांसं च सममेतद्युधिष्ठिर ॥ १०॥ स भर्षयो वालखिल्यास्तथैव च मरीचिपाः ॥ अमांस भक्षणं राजन्
शंसन्ति मनीषिणः ॥ ११॥ न भक्षयति यो मांसं न च हन्यान्न घातयेत् ॥ तन्मित्रं सर्वभूतानां मनुः स्वायं भुवो ब्रवीत् ॥ १२॥ अधृष्यः सर्वभूतानां विश्वास्यः सर्वजं
तुषु ॥ साधूनां संमतो नित्यं भवेन्मांसं विवर्जयन् ॥ १३॥ स्वमांसं परमांसेन यो वर्धयितुमिच्छति ॥ नारदः प्राह धर्मात्मानियतं सो वसीदति ॥ १४॥ ददाति य
जते चापि तपस्वी च भवत्यपि ॥ मधुमांसं निवर्त्येति प्राह चैवं बृहस्पतिः ॥ १५॥ मांसिमास्यश्वमेधेन यो यजेत शतं समाः ॥ न खादति च यो मांसं सममेतन्मतं मम
॥ १६॥ सदा यजति स त्रेण सदा दानं प्रयच्छति ॥ सदा तपस्वी भवति मधुमांसं विवर्जनात् ॥ १७॥ सर्वे वेदानतः कुर्युः सर्वे यज्ञाश्च भारत ॥ यो भक्षयित्वा मांसा
नि पश्चादपि निवर्तते ॥ १८॥ दुष्करं चरसं ज्ञाने मांसस्य परिवर्जनं ॥ चतुर्व्रतमिदं श्रेष्ठं सर्वप्राण्यभयप्रदं ॥ १९॥ सर्वभूतेषु यो विद्वान् ददात्यभयं दक्षिणां ॥ दा
ता भवति लोके स प्राणानां नात्र संशयः ॥ २०॥ एवं वै परमं धर्मं प्रशंसन्ति मनीषिणः ॥ प्राणायथात्मनो भीष्माभूतानामपि वै तथा ॥ २१॥ आत्मौपम्येन मन्तव्यं
बुद्धिमद्भिः कृतात्मभिः ॥ मृत्युतो भयमस्तीति विदुषां भूतिमिच्छतां ॥ २२॥ किंपुनर्हन्यमानानां तरसा जीवितार्थिनां ॥ अरोगाणामपापानां पापैर्मांसोपजी
विभिः ॥ २३॥ तस्माद्बुद्धिमहाराज मांसस्य परिवर्जनं ॥ धर्मस्यायतनं श्रेष्ठं स्वर्गस्य च सुखस्य च ॥ २४॥ अहिंसा परमो धर्मस्तथाऽहिंसा परंतपः ॥ अहिंसा पर
मं सत्यं यतो धर्मः प्रवर्तते ॥ २५॥ न हि मांसं दृणात्काष्ठादुपलाद्वापि जायते ॥ हत्वा जंतुं ततो मांसं तस्माद्दोषस्तु भक्षणे ॥ २६॥

तिमेव बोधयंतीत्यर्थः ॥ १८॥ १९॥ २०॥ २१॥ २२॥ २३॥ २४॥ २५॥ २६॥